

METODICKÝ LIST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATÚRY

5. ROČNÍK ZŠ S VJM

Anotácia:

Cieľom metodického listu je konkretizovať požiadavky z výkonového a obsahového štandardu zo slovenského jazyka pre 5. ročník ZŠ VJM. Metodický list je určený pre učiteľov, obsahuje metodické poznámky o zameraní, cieľoch a konkrétnych aktivitách. Zložky komunikácia a sloh a jazyková komunikácia sa vo výučbe neoddeľujú, spolu vytvárajú integrovaný blok komunikácie, ktorého hlavnými piliermi sú komunikačné témy, pojmové okruhy a rečovo-komunikačné zámery. Na ne nadväzujú jazykové prostriedky¹. Znamená to, že každá vyučovacia hodina musí obsahovať rôzne aktivity – aktivity zamerané na komunikáciu, ale aj na jazykovú komunikáciu. Gramatické javy sa nikdy nepreberajú izolovane, ale vždy v rámci komunikačnej témy. Metodický list obsahuje námety na činnosti v rámci komunikačnej témy Domov a bývanie. Námety na aktivity sú určené približne na mesiac.

Názov metodického listu: Bývanie

Výkonový a obsahový štandard:

Metodický list je zameraný na rozvíjanie všeobecných a komunikačných jazykových kompetencií pre 5. ročník ZŠ s VJM.

Výkonový štandard

Komunikácia a sloh:

- komunikačné témy: pomocou otázok jednoducho opísať prostredie, v ktorom žiak žije, po príprave zoštylizovať kratšie súvislé texty na prebrané témy s využitím osvojenej slovnej zásoby,
- rečovo-komunikačné zámery: porozumieť jednoduchým pokynom a reagovať na ne, jednoducho, pomocou krátkych viet komunikovať primerane jazykovej úrovni a veku,
- pojmové okruhy: správne požiť výrazy vyjadrujúce existenciu, vyjadriť priestorové a časové vzťahy, vyjadriť kvalitatívne a kvantitatívne vzťahy,
- čítanie: čítať s porozumením nahlas aj potichu veku primerané texty, globálne porozumieť súvislým textom a kratším literárnym ukážkam s menším počtom neznámych slov,
- tvorba dialógov a súvislých ústnych prejavov: správne napísať odlišné spoluhlásky (s, š, č, ď, dž, ť, ň, ľ, í, ř, ž), samohlásky (ā, y, ý) a dvojhlásky, po príprave reprodukovať kratšie prečítané veku primerané texty, po príprave odpovedať na otázky k prečítaným textom, po príprave napísať jednoduchý opis miestnosti.

Jazyková komunikácia:

- lexikológia: aplikovať osvojené lexikálne jednotky, poznať význam slov, ktoré žiak využíva vo svojom jazykovom prejave v súlade s rôznymi kontextami a komunikačnými situáciami, zoštylizovať jednoduché vety a vetné konštrukcie podľa modelov, s pomocou učiteľa pracovať so slovníkmi,

¹ Inovovaný ŠVP pre 2. stupeň [online] Bratislava : ŠPÚ. 2015 [cit. 2015. 07. 20.] Dostupné na internete: http://www.statpedu.sk/files/documents/inovovany_statny_vzdelavaci_program/zs/2_stupen/jazyk_a_%20komunikacia/sjsl_nsv_05_12_2014.pdf, s. 4

METODICKÝ LIST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATÚRY

5. ROČNÍK ZŠ S VJM

- syntax: podľa vetných modelov tvoriť jednoduché vety, zoštylizovať jednoduché vety a vetné konštrukcie,
- morfológia: aplikovať zhodu najfrekvencovanejších prídavných mien s podstatnými menami, používať správne tvary slovíes v rámci komunikačnej témy, správne používať predložky, ktoré si žiak osvojil na primárnom stupni vzdelávania,
- zvuková stránka reči a pravopis: správne vyslovovať slovenské hlásky, pri delení slov na slabiky využívať osvojené vedomosti z maďarského jazyka, rozdeľovať známe slová s dvojhláskami a slabikotvornými spoluhláskami na slabiky, pri písaní aplikovať nadobudnuté vedomosti z ortografie.

Obsahový štandard

Komunikácia a sloh:

- komunikačné témy: zariadenie domu/bytu, prostredie, v ktorom žijeme,
- rečovo-komunikačné zámery: získavať informácie, informovať niekoho,
- pojmové okruhy: vyjadrenie existencie, vlastníctva a vlastníka, vyjadrenie priestorových a kvalitatívnych a kvantitatívnych vzťahov, vyjadrenie logických vzťahov,
- čítanie: plynulé hlasné čítanie, čítanie s porozumením, vyhľadávanie základných informácií v texte,
- tvorba dialógov a súvislých ústnych prejavov: zoštylizovanie viet a vetných konštrukcií, reprodukcia krátkych textov, jednoduchý opis.

Jazyková komunikácia:

- lexikológia: osvojovanie daných lexikálnych jednotiek, aplikácia osvojených lexikálnych jednotiek v rámci komunikačnej témy, práca s prekladovým slovníkom,
- syntax: tvorenie jednoduchých viet,
- morfológia: používanie správnych tvarov slovíes v rámci komunikačnej témy, praktické používanie zhody prídavných mien s podstatnými menami, praktické používanie predložiek – systematizácia poznatkov z primárneho stupňa vzdelávania,
- zvuková stránka reči a pravopis: správna výslovnosť a artikulácia slovenských hlások, rozdeľovanie slov s dôrazom na odlišnosti od maďarského jazyka, písanie známych slov.

Cieľ danej vyučovacej hodiny:

Rozvíjať vyššie uvedené komunikačné jazykové činnosti, stratégie a kompetencie.

Žiak dokáže:

- jednoducho opísať miestnosti domu/bytu,
- správne používať zhodu podstatných mien s prídavnými menami v rámci komunikačnej témy,
- správne používať slovesá v rámci komunikačnej témy,
- správne vyslovovať slovenské hlásky,
- rozdeľovať známe slová s dvojhláskami a slabikotvornými spoluhláskami na slabiky,
- porozumieť krátkemu textu o detskej izbe,
- odpovedať na jednoduché otázky o miestnostiach domu/bytu,
- formulovať jednoduché vety v rámci komunikačnej témy,
- zoštylizovať krátky text o vlastnej izbe na základe prečítaného textu.

METODICKÝ LIST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATÚRY
5. ROČNÍK ZŠ S VJM

Komunikačná téma: Domov a bývanie

Námety na aktivity:

č.	Opis aktivity	Organizačná forma práce	Pomôcky
1.	<p>Na začiatku každej vyučovacej hodiny sa odporúča aplikovať vhodné cvičenie na uvedenie žiakov do slovenského jazyka. Je možné hodinu začať spevom, jazykovou hrou, prípadne básničkou.</p> <p>Učiteľ môže zaradiť aj foneticko-fonologické cvičenia zamerané na správnu výslovnosť. Žiaci si vypočujú básničku z nahrávky a opakujú ju, pričom dbajú na správnu výslovnosť, prípadne učiteľ napíše na tabuľu jednoduchý jazykolam (napr.: <i>V našej peci myši pištia, v našej peci psík spí; Strč prst skrz krk...</i>), ktorý niekoľkokrát správne prečíta a žiaci to opakujú...</p>	Frontálna práca	CD – slovenský jazyk pre 5. ročník ZŠ s VJM
2.	<p>Na úvod učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny.</p> <p>Ďalšia aktivita slúži na opakovanie toho, čo sa žiaci v rámci témy bývanie naučili na primárnom stupni vzdelávania. Nie všetci žiaci sú v piatom ročníku na rovnakej jazykovej úrovni, preto odporúčame pracovať s učebnicou², v ktorej sú otázky a zároveň modelové vety a slovná zásoba na tvorbu odpovedí. Učiteľ sa pýta žiakov napr. <i>Kde bývaš? (Bývam v meste/na dedine.) V akom dome/byte bývaš? (Bývam v trojizbovom byte. Bývam v novom rodinnom dome s veľkou záhradou.) Kde sa nachádza váš dom/byt? (Náš byt sa nachádza na štvrtom poschodí. Náš dom sa nachádza uprostred dediny.) Aké miestnosti sú v dome/byte? (V dome/byte je predsieň, kuchyňa, kúpeľňa, obývačka, spálňa, detská izba, pracovňa, WC...)</i></p> <p>V menej podnetnom jazykovom prostredí učiteľ môže žiakov zadeliť do skupín a každá skupina dostane za úlohu vytvoriť pojmovú mapu (miestnosť – zariadenie...).</p>	Frontálna práca, skupinová práca	Obrázky, ktoré žiaci poznajú z predchádzajúcich hodín.
3.	Ďalšia aktivita je zameraná na precvičovanie	Skupinová	Učebnica, PZ,

² Döményová, A. a kol.: Slovenský jazyk pre 5. ročník ZŠ s VJM. Bratislava : SPN 2012, 2. vydanie, s. 40 – 41. ISBN 978-80-10-02361-5

METODICKÝ LIST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATÚRY
5. ROČNÍK ZŠ S VJM

	<p>zhody prídavných mien s podstatnými menami v rámci komunikačnej témy. Žiaci si precvičia aj používanie akuzatívu (napr. na otázky akú predsieň máte? čo máte v kúpeľni?). <i>Aké sú miestnosti v dome/byte? (Predsieň je menšia. Máme menšiu predsieň. Kuchyňa je veľká a moderne zariadená. Máme veľkú a moderne zariadenú kuchyňu. Obývačka je svetlá a priestranná. Máme svetlú a priestrannú obývačku. Kúpeľňa je prerobená. Máme prerobenú kúpeľňu. Detská izba je veľká. Máme veľkú detskú izbu...)</i> <i>Čo máte v dome/byte?(V dome máme kúpeľňu, obývačku, kuchyňu, spálňu, predsieň...)</i> Žiaci na otázky odpovedajú pomocou danej slovnej zásoby, neskôr na základe otázok tvoria súvislý text o svojom bývaní. Na záver tejto aktivity žiaci preložia do slovenčiny vety v učebnici. Na konci hodiny každý žiak dokáže povedať aspoň 5 súvislých viet v rámci komunikačnej témy.</p>	<p>práca</p> <p>Individuálna práca</p>	<p>pero, kartičky s názvami miestností domu/bytu, prípadne obrázky</p>
<p>4.</p>	<p>Učiteľ ukazuje žiakom obrázky miestností v učebnici (prípadne iné) a pýta sa ich, napr.: <i>Čo je v kuchyni?(V kuchyni je moderná kuchynská linka, oválny stôl, kombinovaný sporák... V kuchyni máme modernú kuchynskú linku, oválny stôl, kombinovaný sporák...)</i> Žiaci stručne opíšu zariadenie kuchyne. V ďalšej časti hodiny si prečítajú, kto čo robí v kuchyni. Pomocou cvičení a danej slovnej zásoby tvoria žiaci jednoduché vety o tom, kto čo robí v kuchyni. Pri vyššie uvedených aktivitách sa odporúča pracovať s PZ³, v ktorom sa nachádzajú obrázky, doplnňovacie úlohy a úlohy na precvičovanie pravopisu.</p>	<p>Frontálna práca, individuálna práca</p>	<p>Obrázky, učebnica, PZ, pero</p>
<p>5.</p>	<p>V ďalších aktivitách učiteľ postupuje podobne ako v rámci aktivity č. 4 – žiaci stručne opíšu zariadenie ďalších miestností na základe obrázkov a slovnej zásoby v učebnici⁴. Na základe textov</p>	<p>Frontálna práca žiakov</p>	<p>Kartičky s názvami zariadení bytu/domu</p>

³ Döményová, A. a kolektív: *Pracovný zošit zo slovenského jazyka pre 5. ročník ZŠ VJM*. Komárno : ZMPS 2009. s. 21 – 27. ISBN 978-80-970214-6-7

⁴ Döményová, A. a kol.: *Slovenský jazyk pre 5. ročník ZŠ s VJM*. Bratislava : SPN 2012, 2. vydanie, s. 44 – 47. ISBN 978-80-10-02361-5

METODICKÝ LIST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATÚRY
5. ROČNÍK ZŠ S VJM

	v učebnici sa žiaci naučia rozprávať aj o tom, kto čo robí v jednotlivých miestnostiach domu/bytu. Na každej vyučovacej hodine sa odporúča opakovať nadobudnuté vedomosti v rámci komunikačnej témy a tiež pracovať s PZ.	Individuálna práca	
6.	Aktivita č. 6 nadväzuje na predchádzajúce aktivity, ale dôraz sa kladie na prácu žiakov. Žiaci pracujú vo dvojiciach a striedavo majú niekoľkými vetami opísať každý obrázok (odporúčame použiť predovšetkým obrázky v učebnici). Využijú modelové vety, ktoré si zopakovali v rámci úvodnej aktivity vyučovacej hodiny. Učiteľ sleduje prácu dvojíc, podľa potreby žiakov usmerňuje, opravuje. Niektoré dvojice pred triedou porozprávajú o obrázkoch.	Práca vo dvojiciach	Učebnica, obrázky
7.	Ďalšia aktivita je zameraná na gramatické učivo (rozdeľovanie slov). Najprv si žiaci vypočujú básničku z nahrávky, potom si ju aj prečítajú (učebnica s. 48). Druhýkrát si báseň prečítajú slabikovane, pričom si aj tleskajú. Žiaci pri rozdeľovaní slov využívajú vedomosti z maďarského jazyka. Učiteľ upozorňuje žiakov na odlišnosti – prakticky si precvičujú rozdeľovanie slov (úlohy v PZ ⁵). Gramatické učivo sa precvičuje najmä pomocou slovnej zásoby v rámci komunikačnej témy, aby žiaci nemali problémy s porozumením. Učiteľ vyzve žiakov, aby tvorili jednoduché vety o zariadení bytu/domu, ktoré napíšu na tabuľu napr. slabikovane.	Frontálna práca, individuálna práca	CD – slovenský jazyk pre 5. ročník ZŠ s VJM (č. 13/Naša babka činžiaková), učebnica, PZ, pero
7.	Aktivita č. 7 je zameraná na počúvanie s porozumením. <i>Moja izba – počúvanie s porozumením</i> Žiaci si dvakrát vypočujú text. Mali by textu porozumieť, nie je potrebné text prekladať do materinského jazyka. Potrebná slovná zásoba: <i>záclona, laminátové parkety, koberec, posteľ, písací stôl, polička na knihy, farebná prikrývka, pohodlné kreslo, skriňa, udržiavať poriadok, poutierať prach, vyprášiť koberec,</i>	Individuálna práca, frontálna práca	CD – slovenský jazyk pre 5. ročník ZŠ s VJM (č. 14/Moja izba), učebnica, prekladový slovník

⁵ Döményová, A. a kolektív: *Pracovný zošit zo slovenského jazyka pre 5. ročník ZŠ VJM*. Komárno : ZMPS 2009. s. 21 – 27. ISBN 978-80-970214-6-7

METODICKÝ LIST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATÚRY
5. ROČNÍK ZŠ S VJM

	<p><i>povysávať, poumývať podlahu...</i></p> <p>Učiteľ niekoľkými otázkami zisťuje, či žiaci porozumeli textu. Neznáme slová s pomocou učiteľa vyhľadajú v časti učebnice Slovník, príp. v prekladovom slovníku.</p>		
8.	<p><i>Moja izba – tiché čítanie s porozumením</i></p> <p>Žiaci si po prečítaní textu odpovedajú na otázky. Učiteľ sa následne pýta, žiaci odpovedajú. Keď učiteľ zistí, že žiaci dobre odpovedali na otázky, zadá im úlohu, aby na základe textu opísali svoju izbu. Podľa potreby na tabuľu napíše potrebnú slovnú zásobu, napr. <i>detská posteľ, rozťahovacia posteľ, poschodová posteľ, písací stôl, biely/hnedý... nábytok, police na knihy a hračky, lampa, laminátové parkety, skriňa, stolík na počítač, stolička, záclona, kreslo, koberec...</i></p> <p>Žiakom ponechá čas na tvorbu textu. Po uplynutí tohto času niektorí žiaci prečítajú, čo napísali. Ostatní pozorne počúvajú. Ak si všimli gramatické chyby, spoločne utvoria správne vety. Pri každej aktivite učiteľ monitoruje jej priebeh, povzbudzuje žiakov k aktívnej účasti a v prípade potreby usmerňuje žiakov v jej ďalšom riešení.</p>	Individuálna práca žiakov	Učebnica (s. 48 – 49)
9.	<p>Aktivita č. 9 je zameraná na utvrdzovanie učiva. Žiaci sa opätovne vrátia k textu s názvom <i>Moja izba</i>. Text prečítajú po slabikách, niektoré slová napíšu aj na tabuľu. Učiteľ rozdelí žiakov do menších skupín. Každá skupina dostane inú úlohu, napr. vypíšu z textu jednoslabičné slová, dvoj-, trojslabičné slová... Potom každá skupina napíše na tabuľu slová slabikovane, ostatní kontrolujú. V ďalšej časti hodiny učiteľ vysvetlí žiakom odlišné rozdeľovanie slov v slovenčine a v maďarčine. Na precvičovanie vyriešia úlohy v PZ.</p>	Frontálna práca, skupinová práca	Učebnica, PZ, pero, tabuľa
10.	<p>Aktivita č. 10 je zameraná na komunikáciu. Najprv si žiaci rozhovor vypočujú z nahrávky. Potom učiteľ rozdelí úlohy a žiaci nahlas prečítajú rozhovor v učebnici (Veľké upratovanie). Prípadné neznáme výrazy si vyhľadajú v slovníku. Na zisťovanie pochopenia textu žiaci najprv vyriešia úlohu v učebnici (pravdivá/nepravdivá veta) a potom odpovedajú na otázky. Šikovnejší žiaci po krátkej príprave</p>	Frontálna práca, skupinová práca, individuálna práca žiakov	Učebnica (s. 50), papier, pero

METODICKÝ LIST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATURY
5. ROČNÍK ZŠ S VJM

	zahrajú scénu na základe prečítaného textu/komiksu. Potom každý žiak na základe prečítaného textu utvorí niekoľko viet na tému <i>Veľké upratovanie u nás</i> . Učiteľ žiakom ponechá čas na tvorbu súvislého textu. Po uplynutí tohto času niektorí žiaci prečítajú, čo napísali. Ostatní pozorne počúvajú. Ak si všimli gramatické chyby, spoločne utvoria správne vety. Na ďalších hodinách každý žiak porozpráva, ako u nich prebieha veľké upratovanie.		
11.	Opakovanie a utvrdzovanie učiva v rámci komunikačnej témy <i>Domov a bývanie</i> . Učiteľ môže využívať obrázky z učebnice, PZ, cvičenia a úlohy v učebnici, prípadne iný obrazový materiál. Odporúča sa aj skupinová práca na precvičovanie slovnej zásoby, opisu miestností domu/bytu, na tvorbu dialógov (napr. vo dvojici: rozhovor s novým spolužiakom o bývaní, kto čo robí v kuchyni, v kúpeľni, v detskej izbe..., triedenie odpadu, skrášľovanie životného prostredia..., v skupinách: veľké upratovanie...).	Frontálna práca, skupinová práca	Učebnica, PZ, pero, obrázky
12.	Opakovanie a utvrdzovanie učiva z jazykovej komunikácie (rozdeľovanie slov). Učiteľ môže nadviazať na predchádzajúcu aktivitu tak, že v rámci komunikačnej témy žiaci utvoria vety, ktoré následne povedia a napíšu slabikovane na tabuľu a do zošitov. Aktivita sa môže realizovať aj formou skupinovej práce tak, že napr. jedna skupina sa bude pýtať, druhá bude odpovedať, tretia skupina to napíše slabikovane. Alebo jeden žiak zo skupiny položí otázku, druhý odpovie celou vetou, tretí to napíše slabikovane...	Frontálna práca, skupinová práca	Učebnica, PZ, tabuľa, zošit, pero
13.	Po dôkladnom preopakovaní prebraného učiva učiteľ rozdá žiakom pracovný list č. 3 (Už to viem – príloha k PZ), ktorý obsahuje úlohy na preverovanie vedomostí žiakov.	Individuálna práca	PZ, pracovný list č. 3, pero

METODICKÝ LIST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATÚRY
5. ROČNÍK ZŠ S VJM

Spôsoby hodnotenia:

Zo strany učiteľa: Na konci každej aktivity, resp. vyučovacej hodiny učiteľ krátko zhodnotí dosiahnutie stanovených cieľov.	Zo strany žiakov: Učiteľ na každej vyučovacej hodine nechá priestor aj žiakom na zhodnotenie svojej práce, pričom kladie otázky najmä na to, čo im táto hodina priniesla.
---	---

Autor: Mgr. Andrea Döményová

Recenzent: PaedDr. Aladár Juhász